GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 78.

We Srodę Dnia 28. Września 1803.

Z Wiednia d. 21. Września.

J. C. K. M. raczył połkownika i kawalera woyskowego orderu Maryi Teressy, Szymona Hartelmülera, w nadgrodę iego gorliwey służby od roku 1764 i okazaney odwagi w czasie tureckiey i francuzkiey woyny, do godności barona z całem iego potomstwem i uwolnieniem od taxy nayłaskawiey wynieść.

Arcy Xiążęta Karol, Jan, Antoni i Ludwik, iako też Xżna Parmeńska raczyli się d. 18 t. m. na 3ciem tegoroczném faierwerku przez Kaspra Stuwer danym, znaydować, gdzie także liczne zebrało się publikum.

Wczoray wyszło z tuteyszey załogi 8 batalionow piechoty do obozu przy Minkendorf, gdzie iuż 12 innych batalionow piechoty i 3 regimenta kieryssierow i stosowna liczba artyleryi przybyło, dla odbycia rewii w przytomności J. C. K. Mci, Arcy Xcia Jmć Karola i innych Arcy Xiąt, iako też wielu jenerałow.

Arcy Xiążę Jmć Palatyn Węgierski na dowod swego przywiązania do zmarłey małżonki W. Xżny Rossyyskiey Alexandry Pawłowny, kazał w swoiey wsi, o 2 godziny drogi od Budy odległey, zbudować wspaniałą kaplicę greckiego obrządku, w ktorey grobie złożone zostaną iey zwłoki, i zawsze tam xiądz tegoż obrządku mieszkać będzie, dla odbywania zwykłego nabożeństwa. Poświęcenie tey kaplicy nastąpiło d. 12 z wielką okazałością przez spowiednika ś. p. W. Xiężny X. Jędrzeia Zamborskiego w przytomności Arcy Xcia Jmć Palatyna, który dopiero po odbyciu tey uroczystości wyiechał do Wiednia. Uroczyste przeniesienie zwłokow z grobu XX. Kapucynow wkrotce nastąpi.

Z Londynu d. 6. Września.

Porty Hawru i Sekwany są teraz formalnie blokowane. Dzisieysza dworska gazeta ogłasza z tego powodu:

" *Na ulicy Downing d. 6. Września.* Król Jmć raczył nakazać lordowi Hawkesbury, pierwszemu swemu sekretarzowi stanu do zagranicznych interessow, ażeby oznaymił przy tuteyszym dworze mieszkaiącym neutralnych mocarstw posłom, że J. K. M. uznał za potrzebne tak dla obrony swych kraiow, iako też zasłonienia swych poddanych, przedsięwziąść skuteczne środki do blokawania portu Hawreyskiego i innych portow Sekwany, i że od tego momentu wszelkie kroki, na mocy prawa narodow i zaszłych traktatow między J. K. M. i roznemi neutralnemi mocarstwy, przeciwko tym okrętom, któreby pomienioną blokadę poważyły się przestąpić użyte będą. "

Jenerał Dumourier bawi się u francuzkich Xiążąt w Twickenham.

W Dunach zgromadzaią teraz przewozowe i zbroyne statki, na które wsadzona zostanie brygada jenera Moora.

Rządca Kantonu w Chinach, Tsontoe, człowiek poczciwy i wielki przyiaciel Anglikow, sam odebrał sobie życie, w mniemaniu, że ściągnął na siebie niełaskę Cesarza. Wewnętrzne kłotnie między Tatarami i Chińczykami trwaią ieszcze ciągle. Stoczona znowu została bitwa z korzyścią woysk cesarskich, w którey znaydowało się do 90,000 zbuntowanych Chińczykow pod 8 wodzami, pomiędzy któremi 1 nosił cesarską koronę; lecz został złapany i powieszony.

Ochotnicy w St. James oświadczyli także broń złożyć, ieżeliby którego z nich oddalono.

Z Nowegoiorku piszą pod d. 6 Sierpnia: " Z Cap Français na St. Domingo odbieramy pod d. 18 Lipca doniesienie, że jen: Rochambeau posłał rozeymowy statek do angielskiego admirała, blokuiącego Cap français, i że wkrotce spodziewaią się poddania tego mieysca Anglikom. — Francuzkie wyspy S. Piotra i Miquelon zostały przez wyprawę mieszkańcow Newfundland na 7 przewozowych statkach zdobyte. — D. 3 Sierpnia nadeszła wiadomość do Nowegoiorku, że z Barbados wyszła wyprawa przeciw hollenderskiey osadzie Demerarze. — Z St. Domingo donoszą d. 2. Sierpnia, że 3 angielskie okręty o 74 armatach i 6 fregat port Cap français blokuią i wszystkie zabieraią okręty: do Jamaiki iuż 20 zabranych okrętow zaprowadzono. Niektóre amerykańskie okręty, lubo ich goniono, uszły im iednak. Wszystkie amerykańskie okręty uwolnione są od cła w St. Domingo. —— D. 19 Lipca zaszła bitwa pomiędzy stronami Murzynow na rownimach Cap français, zdaią się bowiem bydź na dwie partye podzielonemi; iedna za Rzeplitą, druga przeciw niey walczą. Wypadek tey bitwy nie wiadomy. Jedna partya Murzynow udała się z pod Kapu przeciw twierdzy Dauphin. W Kapie miał jenerał Rochambeau 5000 woyska. — Porty na Martynice są od Anglikow blokowane; iednak nieprzedsięwzieli ieszcze wylądowania. Na Gwadelupie panuie niedostatek żywności. Jenerał Ernouf, zawiadowca tey wyspy, wydał mocną odezwę przeciw Anglikom i ogłosił ią w stanie obleżenia. „

Podług innych amerykańskich doniesień, iest Cap français z strony lądu od Murzynow opasany, a od morza blokuią go Anglicy. Ostatni spodziewaią go się wkrotce obiąc, ponieważ w mieście nie było iuż tylko na 15 dni żywności; dodaią nawet, że iuż zachodziły w tey mierze negocyacye. Wielu mieszkańcow Martyniki maią sprzyiać Anglikom.

Admirał Keit zawinął do Dealu.

Przy St. Malo zabrały nasze okręty pod armatami nadbrzeżnemi 4 wielkie łodzie, które miały bydź użytemi do wyprawy przeciw Jersey, iak nam francuzki rybak z Granwilu objawił.

Odkrycie spisku przez Murzynow uknowanego w Jamaice, potwierdziło się zupełnie. Zamiarem ich było Port roial zapalić. Znaleziono 50 do 60 trumn ładowną bronią napełnionych. Sześćdziesiąt Murzynow zostaie ieszcze w więzieniu, a kilkunastu iuż ich stracono.

Francuzki jenerał Boyer, płynący z St. Domingo, znayduie się ieszcze iako ieniec woienny w Tiwerton, i nie iest iak mylnie rozgłoszono do Francyi odesłany.

Kuryera, który z Morning-post z wszystkich londyńskich gazet naywięcey iest czytany, drukuią teraz 3090 exemplarzy.

Z prywatnych doniesień dowiaduiemy się iż rząd francuzki wydał rozkaz do wszystkich

kupcow nadmorskich, aby podali rachunek wszystkich poniesionych szkod przez korsarzy i okręty angielskie od początku teraźnieyszey woyny, ażeby w czasie nowych negocyacyy można pokwitować się z Angliią.

Z Paryża d. 7. Września.

Ob. Reinhard, brat naszego ministra w Hamburgu, dotychczasowy professor historyi w szkole środkowey w Kolonii, wezwany iest od Imperatora Jmc na professora filozofii w szkole głowney Moskiewskiey z znaczną pensyą, co też przyiął.

Już policya wydała przepis względem obchodu święta nowego roku republikanckiego na d. 23-t. m. i porządek według którego w dniach dopełniczych można będzie ieżdzic do St. Cloud. Pierwszy konsul zabawi tam do tego czasu, potem uda się do Belgii.

Minister Talleyrand powrocił onegdayszey nocy z kąpieli.

W Oriencie będzie w tych dniach nowy liniiowy okręt o 74 armatach z warsztatu spuszczony. Na tuteyszym warsztacie skończono znowu iedne szalupę.

Dywizyyni jenerałowie Desoles i Montrichard, którzy dotąd w hanowerskiey armii byli, będą przy włoskiey i angielskiey armii umieszczonemi.

Jeżeliby w rzeczy samey woyska francuzkie przeciw Portugalii ruszyły, tedy mniemaią, że Angliia opanuie Brezyliią.

W Antwerpii przeszło 200 domow będzie zniesionych dla zrobienia mieysca na nowy port i warsztaty.

Dnia 9. Września.

Wczoray I. konsul z całą swoią gwardyą odbywał obroty woienne na rowninie Sablon. Zandarmerya odbywała przez ten czas warty w Tuilleri. Gwardya odeydzie niezwłocznie do St. Omer. Jenerał Duroc iest mianowany jenerałem leitnantem 1go konsula przy armii angielskiey. Bonaparte odieżdżaiąc wkrótce do St. Omer, będzie bawienie swoie między tem mieyscem i Paryżem dzielił, tak że przynaymniey 8 dni co miesiąc tu przepędzi.

Kommissarz marynarki w Bordeaux oznaymił tamteyszym kupcom, iż nadal nie wolno żadnych korsarskich statkow uzbroiać. Tenże rozkaz nastąpił i w innych portach. Mniemaią, iż to z tey stało się przyczyny, że korsarskie okręty będą także do wyprawy przeciw anglii użyte.

Jenerał Cezar Berthier, który był głową sztabu w hanowerskiey armii, iest mianowany jeneralnym kommissarzem przy angielskiey armii.

Jenerał Lecourbe wyszedł teraz z niebezpieczney żołciowey gorączki.

Podług listow z Nicei, maią tamteysze woyska bydź wzmocnione.

Dwie armatnie szalupy na placu inwalidow, będą d. 23 Września z warsztatu spuszczone.

Słychać, iż półbrygady maią znowu nazwiska regimentow otrzymać, a szefowie ich półkownikow.

Jenerał St. Hilaire iest mianowany kommendantem iednego z nowych obozow. Jenerał dywizyyny Songis, kommendant artyleryi konsularney gwardyi obieżdża teraz część brzegow.

Woyska ściągaią się iuż z wewnątrz kraiu nad brzegi. Regimenta, które tu cwiczenia odbywały, iuż są na stopie woienney.

Ob. Thilorier, który przed niejakim czasem proponował przenieśdź woyska w balonach do Anglii, wynalazł teraz nowy gatunek kominow, które w domu nie dymią, i podług iego zdania nie potrzebuią bydź wymiatanemi, a niemniey oszczędzą wiele drzewa.

Chociaż Anglicy port bresteński blokuią

)2(

weszły tam wszelako nie dawno z konwoie.

Głownym przedmiotem tuteyszych politycznych rozmow iest wyprawa przeciw Portugalii. Sprzyianie Portugalii angielskim korsarzom, zdaie się zniewalać Francyą do osadzenia iey portow. Kroki portugalskiego rządu, są tu uważane iako obrot angielski, dla wzniecenia lądowey woyny przez porożnienie Portugalii z Francyą, a przez to podzielenia iey sił lądowych.

Hollendrzy, którzy maią pieniądze w angielskim banku, są podług Monitora uwiadomięni, iż podczas woyny nie będą od nich prowizyi pobierać.

Kapitan Baudin, który około świata pływa, pisał z portu Jackson w nowey Hollandyi do Ob. Jussieu d. 20 Brumera roku XI. iż na mieysce okrętu Naturalista, który z rożnemi osobliwościami odesłał do Francyi, kupił sobie inny statek, który z nim pływać i do wylądowania na rożne wyspy służyć mu będzie.

Dziennik Argus czyni nad artykułem z Lizbony umieszczonym w Monitorze następuiące uwagi:

„Uważano bezwątpienia artykuł umieszczony w Monitorze nad postępowaniem rządu portugalskiego. Ta widoczna stronność powinnaby rząd francuzki uiespokoynością nabawiać, gdyby Portugaliia od dwoch wiekow miała iakie znaczenie w rownowadze Europy. Ta nieroztropna stronność ma bezwątpienia tayne przyczyny, ktore oznaczać i przywodzić zbyteczną byłoby śmiałością. Bydź może, że ten rząd zwiedzionym został od agentow których za granicą utrzymuie. Można wierzyć, że bawienie w Lizbonie hrabiego Sussex miało swoie zamiary, i że iego intrygi, lubo na pozor bez nadziei bydź się zdawały, nie były iednakowoż bezskuteczne. Cożkolwiek bądź, nie można dosyć ubolewać nad zaślepieniem rządu portugalskiego w tym zdarzeniu. Widać iasno iak takowe nieroztropne postępowanie iest pożytecznym dla Anglii. Anglia wcale się nie troszczy o to, czyli iey sprzymierzeńcy będą w stanie oparcia się lub nie; wcale na to nie zważa, że Portugaliią wpycha w przepaść, z którey wydobydź iey nie zdoła. Gdy ona sama przez to nie osłabia się gdy iey położenie nie staie się dla tego niebespiecznieyszym, mniema że tym sposobem rozerwie nieprzyiaciela, że zatrudni woysko francuzkie: spodziewa się może, że przez zrobioną na lądzie niezgodę, pociągnie świadkow ktorzy do niey się wmieszaią; a w ostateczności ieżeliby Portugaliia upadła, J. K. M. Brytańska będzie przymuszony ponowić Regentowi Portugalskiemu okazane dowody przyiaźni Statuderowi Hollenderskiemu i znaglony zostanie aby Brezylii w rękach przyiacioł Francyi nie zostawiać. Słowem, widzieć iasno iak wiele ministerium angielskie zyskuie w tym momencie przez rzucenie iabłka niezgody na lądzie; lecz poiąć nie można, aby mocarstwo tak słabe iak iest Portugalia, było tak nie roztropnym, aby go chwytać miało."

Z Genui d. 1. Września.

Aż dotąd cieszemy się ciągle wolną żeglugą. Pozawczoray i wczoray 3 statki austryackie płynące z Lewantu i zbożem naładowane zawinęły do naszego portu. Wczoray przypłynęły tu także 3 woienne okręty, płynące z Tulonu do Porto Ferraio przeznaczone gdzie wiozą ammunicye woienne. Dzisiay przybył wielki statek grecki bogaty ładunek maiący; płynie on z Lizbony i ma na sobie banderę rossyyską.

Pink liguryyski naładowany marmurem i owocami schwytanym nie dawno został od korsarza angielskiego, który uznał za rzecz potrzebną nie zostawiać na nim tylko dwoch maytkow liguryyskich, dał mu dowodzcę i

przydał dwoch maytkow swego narodu. Dway liguryyczykowie upatrzywszy moment przyiażny dowodzcę wrzulili w morze, udérzyli na maytkow angielskich, pokonali ich i swoiego pinka szczęśliwie do Marsylii przyprowadzili, gdzie w tym momencie kwarantynę odbywaią.

Rząd Rzepltey liguryyskiey ma niebawnie kazać wyſtawić przed pałacem narodowym dwie ſtatui, iednę Bonapartemu, drugą Krzysztofowi Kolumbie. Sześciu kommiſſarzow wyznaczonych od naszego inſtytutu maią sobie polecone wybranie z pomiędzy wzorow przysłanych z Rzymu, Florencyi i podanych od naszych kunsztmiſtrzow, te podług których pomienione ſtatui będą wyſtawione.

Nasi ochotnicy i mieszkańcy okolic Nowi, są ciągle zatrudnionemi odkrywaniem i ściganiem rozboynikow, którzy zdaią ſię tam mieć swe gniazdo. Mieszkańcy Parodi napotkali d. 19 b. m. iednego z tych łotrow (nazwiskiem Filipa Traverso z Francavilla), który nie chcąc ſię poddadź, dotąd ſię bronił poki wielu śmiertelnych ran nieodebrał, z których w 5 godzin umarł. Ciż sami włościanie schwytali innego mocno podeyrzanego, że był wspolnikiem do rożnych zaboyſtw.

Z Neapolu d. 16. *Sierpnia.*

Aż dotąd woyska francuzkie, które wkroczyły do prowincyy Abruzzo i Pouille muſiały bydź żywione i w części odziewane kosztem naszego kraiu; lecz teraz rząd francuzki za wſtawieniem ſię dworu Wiedeńskiego i Petersburskiego utrzymanie tych woysk przyiął na koszt swoy, co ieſt wielką dla naszego kraiu ulgą.

Od Menu d. 10. *Września.*

Obawa, którą miano, mówią publiczne pisma, iż bawienie woysk francuzkich w hanowerskim sprawi nieukontentowanie połnocnych mocarſtw i łatwo woynę zapalić może, teraz zupełnie uſtała. Nie ma wątpliwości, iż wielkie w tey mierze zachodziły negocyacye; ale rząd francuzki wszyſtkie mocarſtwa względem tego punktu uspokoił, i pewną odtąd ieſt rzeczą, iż woyska francuzkie przez cały ciąg woyny z Angliią trzymać będą Hanower. Lądowe zaś mocarſtwa będą spokoynemi widzami morskiey woyny.

W Szwabii tak wielki ieſt urodzay, iż rolnicy muſieli zaraz po zebraniu żyto wymłocić, aby inne zboże w ſtodołach pomieścić mogli.

W publicznych pismach czytamy teraz liſt Papieża, który w roku przeszłym pod d. 2 Października nim ieszcze ukończona była sprawa wynadgrodzeń, do Arcykanclerza pisał, zachęcaiąc go, aby wszyſtkiego dokładał, żeby duchowieńſtwo niemieckie i kościoł nie były za nadto uszczuplone.

W Paſſawie wyszła odezwa do duchowieńſtwa świeckiego, w którey wyrażone ieſt, iż Elektor Jmć Bawarski nie ma zamiaru niszczyć, ale owszem przywrocić prawdziwą religiią. Duchowieńſtwo świeckie muſi zatem do pierwiaſtkowey swey czynności wrocić i obowiązkom swoim zadosyć czynić. W przypadku sprzeciwienia ſię lub niedbalſtwa z ſtrony iego, okaże Elektor Jmć niewzruszoną ſtałość i dzielność w zaprowadzeniu na czyſtych zasadach wspartych urządzeń swoich.

Z Hanoweru d. 11. *Września.*

Naczelny jenerał Mortier od oſtatniego spadnienia z konia ieszcze do zdrowia nieprzyszedł. Dla tego też sam osobiście nie mogł rozpuścić ſtanow, tylko jenerałowi Berthierowi zlecił. Nim atoli ſię rozeszły upoważniły deputacyą hanowerską do zaciągnienia ich imieniem potrzebnych summ i do ukończenia reszty intereſſow.

Woyska francuskie w Hanowerskim maią bydź zmnieyszone do 24,000 piechoty i

6000 iazdy. Na ich utrzymanie muszą bydź obmyślone środki. Procz tego musi Hanower płacić dla inwalidow 10,000, a dla rozpuszczonego hanowerskiego woyska 20,000 talarow mieſięcznie. Ci iednak woyskowi hanowerscy, ktorzy swoy maiątek poſiadaią, są od pensyi wyięci.

Jak dalece Francuzi szanuią uczone urządzenia, widać i ſtąd, że naczelny jenerał wyznaczył 1000 tal. mieſięcznie na utrzymanie tuteyszego ślacheckiey młodzieży inſtytutu.

Jenerał Montrichard iuż do Włoch wyiechał.

Słychać, iż w Paryżu zbieraią komedyantow francuzkich dla tuteyszego teatru.

Od granic Szwaycaryi d. 27. Sierpnia.

Poseł helwecki w Paryżu P. Maillardoz, podał Ob. Caillardowi, zaſtępcy miniſtra Talleyranda, w nieprzytomności iego uwagi seymu nad 2ma traktatami, to ieſt: nad traktatem obronnego przymierza i nad kapitulacyą woyskową, na które dotąd nieodebrał pożądaney odpowiedzi. Rozmaite podane odmiany, nie miały ſię podobać rządowi francuzkiemu.

Z Moguncyi d. 8. Września.

Porty wolne w Kolonii i Moguncyi mogą znowu mieć składy zakazanych towarow, które po opłaceniu ich na komorze, mogą bydź wprowadzane bez innych formalności celnych. — Reszta pozoſtałych w Manheimie rzeczy elektorskich, zbiory kunsztow, biblioteka &c. dwor Elektora, odesłane zoſtały ſtamtąd do Würtzburga na 18 ſtatkach.

Z Berlina 10 Września.

Przybyli tu: Poseł Szwedzki przy dworze tuteyszym, Baron Engerſtröm z Prus południowych; Poseł Szwedzki w Stambule, Baron König, z Karlsbadu: i sprawuiący tu interessa Duńskie, Pan Tursmann, z Kopenhagi.

W tych dniach odebraliśmy tu od sławnego naszego podrożnego, Pana Humboldta, list z Mexiko z Nowey Hiszpanii, pisany 29 Kwietnia 1803. Donosi, iż powrot swoy do Europy odłożył do Kwietnia lub Maja 1804. Chciał był powrocić do Europy w ieſieni roku teraźnieyszego, ale panuiące w Vera-Crux i Hawanie choroby, i burze ieſienne, przymuſiły go odmienić to postanowienie.

Z Hagi d. 13. Września.

Wyszedł iuż rozkaz do werbowania w Amsterdamie i Rotterdamie zdatnych maytkow, z ktorych każdy po 4 Czr. zł. na rękę dostanie.

Ochota służenia w mieyskich korpusach bardzo u nas teraz ostygła: w Amsterdamie 45 milicyynych officyerow, ktorzy od 7 lat służyli złożyli swe dostoyności.

Francuzki półkownik i adjutant pierwszego konsula Raynauld, wyiechał stąd do Rotterdamu, dla widzenia iak daleko tam postąpiono z budowaniem okrętow na wyprawę przeciw Anglii. Stamtąd zwiedzi wszyſtkie inne nasze porty dla dania pierwszemu konsulowi sprawy o naszych uzbroianiach.

Na wywoz syra do francuzkich i hiszpańskich portow, potrzeba mieć zaświadczenie od tuteyszych francuzkiego i hiszpańskiego miniſtrow, ponieważ ſię pokazało, że pod tym pozorem do innych go okolic wywożono.

Duński poseł, Hrabia Daneskiold, odprawił wczoray z naszym miniſtrem do zagranicznych interessow Ob. van der Goes, naradzenie, oraz przedſtawił P. Gosse agenta Króla Jmć. Duńskiego, aby wtym zaszczycie był od batawskiego rządu uznany.

Francuzcy rekruci ciągle ieszcze przechodzą do hanowerskiey armii.

Z Kopenhagi d. 13 Września.

Z zabranych przez Anglikow Duńskich okrętow z Grenlandyi płynących 3 iuż uwolnionych zoſtało bez żadney opłaty, czego ſię z początku obawiano, a 4ty wkrotce ma bydź uwolniony.

Zamknięcie Elby i Wezery sprawiło u nas tę korzyść, że większy mamy dowoz żywności, i znacznie w cenie spadły.

Duńczyk Malthe Brun, bawiący od kilku lat w Paryżu, ogłosił wspolnie z Ob. Mantelle, członkiem instytutu narodowego, Matematyczno-Fizyczno-polityczną ieografiią całey ziemi w 15 tomach, i tę 2mu konsulowi Cambaceres przypisał.

Zgromadzone woyska w Holsztyńskim powrociły iuż po większey części na swoie dawne leże. — Milicya mieyska i Królewskie gwardye wychodzą na przeciwko następcy tronu.

Do Helsingern przybyła znowu rossyyska Fregata z baltyckiego morza.

Z Manheimu d. 10 *Września.*

D. 6. w wieczor przybyli tu Krolestwo Jchmość Szwedzcy z Frankfortu na Auerbach, gdzie iedli obiad u Landgrafa Hessenkasselskiego. Most nad Nekarą, droga stamtąd aż do miasta i domy były wspaniale oswiecone. Mieyska milicya rozstawiona była po ulicach aż do zamku, gdzie Krolestwo Jmc. wysiedli, i od Elektora z całem dworem i licznie zgromadzoną ślachtą przyymowani byli. D. 7 znaydowali się na teatrze; 8 był wielki koncert. &c.

Rozmaite wiadomości.

Trudno iest bardzo życ długo z ludźmi, bez częstego wypadku żalenia się na nich; zdarza się częstokroc że ci, co nas obrażaią, czynią to bez myśli i naymnieysza do tego złość się nie miesza; na ten czas tem chętniey przebaczac im należy, przez wzgląd na ich zamiar: obrażac się naymnieyszą rzeczą, iest zawsze znakiem wielkiey proźności albo płaskiego umysłu.

Strzesz się aby pierwsze poruszenie nie opanowało cię całego; człowiek który cię obraża, traci od tego momentu całą swoią zasługę, ieżeli uwierzemy naszemu gniewowi: wszystkie iego cnoty i wszystkie dobre przymioty natychmiast nikną.

Błądzic iest udziałem rodzaiu ludzkiego przebaczac iest rzeczą Boską: tyle się znayduie wspaniałości w mowieniu dobrze o tych, co nas obrazili, że można powiedziec, że to iest zwycięztwem rozumu ludzkiego.

Ten który się o naymnieyszą rzecz gniewa, dowodzi, że złą odebrał edukacyą; ludzie wypolerowani nie tak łatwo obrażaią się. Zdaią się oni nie wszystko słyszec co mówią inni, przepuszczaią nieco kaprysom i dziwactwu ludzi z którymi współkuią.

Obraza zadana nam od osoby miłey dla nas, naybardziey nas dotyka, i ta naytrudniey się zapomina.

Z trudnością skłaniamy się do nadgrodzenia obrazy, gdy sobie możemy wyrzucić żeśmy iey bez żadnych powodow dopełnili.

Pomniy mowi Epiktet: *że nie ten, co się naygrawa z ciebie, ani ten co się źle z tobą obchodzi, obraża cię: mniemanie iakie o nich masz całą twoią działa przykrość. Gdy kto cię gniewa i martwi, twoia iedynie imaginacya gniew twoy obudza.*

W rzeczy samey gdy zgłębiemy przyczyny gniewu, iakie ludzie iedni przeciw drugiem mieć mniemaią, co różni familii i zapala w nich niepogodzone nienawiści, co staie się powodem wiecznych kłotni pomiędzy naylepszemi przyiaciołami, znaydziemy częstokroc, że to wszystko mała działa fraszka i że wewnętrzna woyna gruntuie się na szczerych przywidzeniach i na przyczynach nader błahych. Nie potrzeba iak tylko oswobodzić umysł nasz od imaginacyy i przesądow, i nie martwic nas samych w ten czas, gdy nikt martwić nas ani myśli.

Prostoszczerośc iest wyrażeniem szcze-

rości, wolności, proſtoty, a częſtokroć wszyſtkiego tego zarazem. Smieią ſię z proſtoszczerości podobnie, iak śmiać zwykli z śmieszności spoſtrzeżoney w innym, od ktorey mniemamy, że sami ieſteśmy wolnemi. Niekiedy proſtoszczerość wzbudza także śmiech przez dwoyznaczność słow którą płodzi.

Winszowano pewney aktorce dobrego udania graney przez nią roli. Potrzebaby rzekła ona, bydź młodą i piękną. *Ah Mościa pani!* rzekł proſtoszczerze winszuiący, *właśnie przeciwnym tego ieſteś dowodem.*

Pewien oyciec miał swoie przyczyny nie chwalić małżeńſtwa w obecności swoiey córki. Ta ktora idzie za mąż, mowił do niey, dobrze czyni, lecz daleko lepiey ta co panną zoſtaie. *Moy oycze* odpowiedziała córka, *uczyńmy dobrze, a uczyni lepiey kto zdoła.*

Pewna młoda dama poszła do spowiedzi, spowiednik zadawszy iey wiele pytań tyczących ſię spowiedzi, chciał nakoniec poznać osobę, co ſię spowiadała, i zapytał iey iak ſię nazywa? Dama niechcąc zaspokoić tego nieprzyzwoitego żądania, odpowiedziała mu: *Moy oycze, przezwisko moie nie ieſt wcale grzechem!*

Młodzi officyerowie w pewney zabawie dworowali wiele z swoiego jenerała. Kazał ich przywołać i zapytał, czyliby to wszyſtko co mu doniesiono prawdą było. *Moy jenerale* odpowiedział mu ieden z pomiędzy nich, *ieszczebyśmy byli więcey czynili żartow, gdyby nam było wina nie brakło.*

Powiedział ktoś Klimenie: iadem dziſiay obiad z Poetą, który na wety uraczył nas przewybornym epigramatem. Klimena kazała przywołać swoiego kuchmiſtrza: *Dla czegoż*, rzekła do niego, *nie daiesz nigdy na ſtół epigramatow?*

Pewien pan bardzo niedołężny był oſtrzeżony, że dom iego własny w ktorym mieszkał pali ſię: *Idźcie o tem powiedzieć mey żonie*, odpowiedział, *nie mieszam się wcale do gospodarstwa.*

Anekdota.

Gdy Henryk ptasznik pobił Hunow przy Merseburgu zdarzyła ſię rzecz osobliwsza: zaszła bowiem prywatna bitwa pomiędzy iednym Niemcem i Hunem na koniach. Oſtatni był iedną z naypierwszych osob armii Hunow i ſtop 10 miał wzroſtu, poſiadał nadzwyczayną ſiłę i szczegulnieyszą zręczność łamania kopiy; wyzywał naywalecznieyszego z armii Cesarskiey, lecz nie było żadnego coby z nim ośmielił ſię walczyć, ponieważ miany był za wielkiego czarownika. Jeden atoli mieszczanin z Ratyzbony nazwiskiem Dollinger uwięziony za winę obrażonego Majeſtatu, dowiedziawszy ſię o wyzywaniu przez tego Huna, ktorego nazywano Craco, kazał powiedziec Cesarzowi, że ieżeliby mu chciał darować iego przewinienie, gotow był wyſtawić swe życie za honor J. C. M. Henryk przebaczył mu, a oraz kazał mu dadź dobrego konia i wyborną broń. Dollinger w towarzyſtwie swoiego koniuszego przybywa do szrankow, gdzie Hun czekał na niego; za pierwszym spodkaniem ſię Dollinger spadł z konia, lecz nie był rannym: za drugim był znowu z konia zrzuconym; lecz za trzecim uderzył Huna tak gwałtownie w oko, że on i koń iego razem upadli. Potem Dollinger zabrawszy konia swoiego nieprzyiaciela i zdobycz po nim, udał ſię do Cesarza, który go uprzeymie przyiął. Dollinger zdobycz tego barbarzyńca oddał do kościoła w Münſterze; szyszak iego ważył 20 funtow i był z metalu lanego, tarcza była cała żelazna, pałasz pół trzecia łokcia długi, a na dłoń szeroki. Zdarzyło ſię to w roku 929. i broń ta była w tym kościele aż do roku 1542. w którym Cesarz Karol Piąty ztamtąd ią zabrał.

DODATEK

DO N.ru 78.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W e Srode Dnia 28. Września 1803.

Dom Katula na poł wyspiu Sermione.

Francuzi utrzymuią, iż dopiero w ostatniey woynie w czasie oblężenia Peschiery w Styczniu 1801 właściwie odkryty został na połwyspiu Sermione dom sławnego rzymskiego poety Katula, o którym zaledwo uczeni wiedzieli, iednak dotąd żaden go z nich niezwiedził. Francuzki szef szwadronu Henin, będący oraz przy tem oblężeniu głową sztabu, odkrył te szacowne rozwaliny domu Katula; na ieziorze Garda stoiące, których jenerał La Combe St. Michel z następuiącem opisaniem plan zrobić kazał.

" Szacowne te rozwaliny stoią na końcu półwyspia Sermione na ieziorze Garda. Pozostałe reszty daią wyobrażenie o wielkości pałacu, który należał do familii Katula, rzymskiey ślachty. W opisie starożytności werońskich przez Maffeia znayduiemy konsularny medal iednego z iego krewnych Lucyusza Waleryana Katula Triumwira. Inny krewny miał dozor nad poprawieniem kapitolu, a Walery Katul, oyciec poety, posiadał znaczne dobra i dom wieyski na wyspie Sermione. Swetoniusz opowiada, że tu przyymował Cezara, z którym żył w przyiaźni. Syn iego Kaius Walery Katul, który się swemi poezyami tak wsławił, przeniosł uczone zabawy nad świetne urzędy. Wiele wędrował i cały się naukom poświęcił. Daleki od nadskakiwania potężnemu Cezarowi, pisał owszem satyry przeciw niemu i na zepsucie obyczaiow, lubo sam nie nayprzykładniey żył; tym czasem iego w tym celu Epigramata nie okazuią wielkiego smaku. Wszystko możny dyktator chętnie mu ich przebaczył, i kiedy go za nie przepraszał, wezwał go do siebie na obiad.

Podług wszelkiego podobieństwa rodził się Katuł na półwyspiu Sermione, iakoż sam to zdaie się okazywac w wyrazie: *Larem ad nostrum*, mowiąc o swem mieszkaniu na Sermione. Wiadomo, że starożytni przez wyraz *Lares* oznaczali Bogow familii i domu, w którym się rodzili. Katul odziedziczył po oycu dobra i piękny pałac na tym półwyspiu, który podług dawnych pisarzy dosyc miał bydź wygodny i obszerny, iakoż i sam o nim wspomina w Odzie do Sermionow.

Lubo dawny ten pałac iest prawie zewszystkim zniszczony, i czas o mało śladow iego nie zatarł, pozostałe iednak ostatki daią ieszcze wyobrażenie o iego wielkości i wspaniałości. Z rzeźb żadna się nie pozostała. Bliskość wody dopomogła zapewne do zniszczenia do reszty tych rozwalin, ponieważ łatwo było uprowadzic stamtąd zdatny ieszcze do budowy materyał, na wystawienie nowych domow, które do tego czasu zdobią brzegi ieziora Garda.

Pod rumem tych zwalisk znayduią ieszcze często medale rzymskich cesarzow. Kraiowcy opowiadaią, iż znaleziono w glinianych naczeniach złote i srebrne sztuki, ustawione w grobach. Nowe i pilne kopania może ieszcze więcey podobnych rzeczy odkryią, i wskażą niezawodne ślady o kształcie budynku, który 2000 przeciąg czasu zniszczył.

Przechodząc tę budowę piechotą, można sobie dosyc rzetelné o iey obwodzie uczynić wyobrażenie. Plac iest wielki: ma około 110 sążni długości, a 50 szerokości. Grunt na którym budowa stała nie iest wszędzie równy;

z iedney ſtrony wznoſiła ſię na skale, którą morze opłokiwało, z drugiey na głębokich sklepieniach. Facyaty było 25 sążni szerokości; mury iednak poprzeczne nie były iednakie z innemi budynkami. Pod rozwalinami znayduią ſię ieszcze podziemne sklepione gmachy, w ktorych przechodzić ſię można; ieden znich ieſt naywiększy, ciągnie ſię w krzyż pod całym dziedzińcem, do którego różnemi otworami ſię wchodzi. Wszędzie, gdzie ſię tylko wedrzyć można było, uważałem że te sklepienia ieszcze ſię w całości utrzymuią.

Czas nie pozwala mi czynić dalszych dochodzeń na tym intereſſuiącym mieyscu. — Rozwaliny te powinny iednak ściągnąć uwagę uczonych, iako pożyteczne dla literatury, a osobliwie dla przyiacioł poezyy Katula. Nie pomylą ſię zapewne więcey iego tłómacze, iak ſię francuzkiemu tłómaczowi zdarzyło, że pałac iego na Sermiona na chatę przemienił. „

Uczony świat nie widział ieszcze planu tego pałacu, lubo Silvano Cataneo, który przed 100 lat opisanie rzeki Salo wydał, wspomina iż w archiwach Króla Neapolitańskiego znayduie ſię rysunek iego, tak, iak ſię na ow czas znaydował. Kochaiącemu ſię w naukach francuzkiemu jenerałowi La Combe St. Michel winniśmy tę pracę. Pełny talentow ten ſtatyſta, woiownik i poeta, nayprzod reprezentant ludu, potem poseł Rzpltey w Neapolu, a teraz jen. inspektor artyleryi, udał ſię po skończonym obleżeniu Peschiery na Sermione, przeyrzał całą wyspę, kazał w rozwalinach kopać, dokopał ſię fundamentow i kazał ie swemu adjutantowi, szefowi batalionu Milliny, wraz z widokiem, i wszyſtkiemi do pałacu Katula należącemi rozwalinami odrysować. Potem d. 9. Pluwios roku IX. dał na cześć Katula w tym mieyscu ucztę. Na ktorą nie tylko francuzcy i polscy officyerowie przy oblężeniu Peschiery będący, ale i mieszkańcy Sermione zaproszeni byli. W liczbie oſtątnich znaydował ſię poeta Aneli z swoią familiią, ktory z żyiących teraz poetow włoskich naybardziey ſię zbliża do Metaſtazego, tę samę oyczyznę ma co Katul i w Sermione mieszka. On i La Combe zrobili wiersze na te ucztę, ktore w obu ięzykąch pod czas obiadu czytane były i zdrowia spełniano.

Uczta ta była procz tego uwieńczona dobrym czynem. Pamiątka Katula ſtała ſię ieszcze w 2000 lat po iego śmierci użyteczną iego współziomkom. Wśrod uczty przybyli deputowani od Sermione z przełożeniem do jenerała, iż przy zniszczeniu przez ciąg woyny nie są w ſtanie żywić woysk francuzkich. Dowodzca woysk, jen. Chasseloup, przyiął deputowanych bardzo grzecznie, kazał nie tylko natychmiaſt wyciągnąć woysko n z Sermione, ale nadto obrachować podięty na nie koszt, i ten mieszkańcom zapłacić.

CENA ZBOZ

Na targu w Krakowie d. 27. Września 1803.

Korzec Pszenicy	zł. pol. 27	do	31.
— Żyta	21	—	23.
— Jęczmienia	14	—	18.
— Owsa	10	—	11.
— Grochu	14	—	16.
— Kaſzy iaglaney	32	—	34.

W Wiedniu d. 17 Września.

Meca wynoſząca 16 naſzych garcy:

— Pſzenicy	zł. pol. 20	do	30.
— Żyta	16	—	20.
— Jęczmienia	10	—	12.
— Owsa	9	—	11.

W Brynie d. 16. Września.

Meca Pſzenicy	zł. pol. 18	do	21.
— Żyta	12	—	14.
— Jęczmienia	8	—	9.
— Owsa	6	—	7.
— Prosa	16	—	20.

W Gdańsku d. 10. Września.

Szefel czyli pół korca naſzego w monecie pruskiey:

— Pſzenica	zł. pol. 12	do	15.
— Żyto	10	—	11.
— Jęczmień	6½	—	7½
— Owies	6.	—	7½.

DONIESIENIA.

Do powszechney podaie ſię wiadomości, że propinacya mieyska w dolnym Kazimierzu 21 Października t. r. z rana o 9 godzinie na ratuszu w cenie fiskalney rocznie 5830 ryn. 15. kr. wynoszącey za wyliczeniem zakładu dzieſięciosetnego na trzy po sobie naſtępniące lata od 1 Liſtopada 1803 do oſtatniego Października 1806 w dzierżawę puszczona będzie.

Warunki dzierżawne dnia wyznaczonego ochotę arendowania maiącym kommiſſya cyrkularna w dolnym Kazimierzu będąca, do którey ſię należycie wzgłosić należy, po polsku i po niemiecku odczyta. Dan w Jozefowie 9 Września 1803.

de Pflichtentreu, ſtaroſta cyrkularny.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Xiężny Annie Sapieżyny: że Sukcessorowie Antoniego Potkańskiego, to iest: Jacek, Franciszek i Wincenty Potkańscy u sądow tych — o wydanie zatrzymanego żelaza z Kuźnicy Mroczkow, i o oddawanie tegoż na przyszłość corocznie — żałobę na nią podali, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga prosili.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości gdzie ona zostaie, lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, oneyże adwokata tuteyszego P. Zarzeckiego z iey szkodą i iey kosztem, zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie się i ukończony będzie; ona przeto Edyktem niniejszym tym końcem upomina się: ażeby w czasie przyzwoitym to iest: w przeciągu 90 dni albo sama stanęła, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłała, albo nakoniec innego sobie patrona obrała, tego sądom tuteyszym wymieniła i podług przepisu tych środkow prawa używała, które do swey obrony za nayskuteczniejsze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samaby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisac winna była.

Jozef de Nikorowicz.
Jozef de Cronnenfels S. P. R. K.
Brzorad. *Z Rady C. K. Sądow Szlach. Krakowskich Gall. Zachod.*
Dan w Krakowie dnia 31. *Maia* 1803.
Elsner.

Z strony Ces. Król: urzędu cyrkularnego Siedleckiego powszechnie wiadomo się czyni, że propinacya i mostowe miasta Stoczek dnia 3. 8bris r. b. na cały rok, to iest od 1. 9bris 1803. aż do ostatniego 8bris 1804. na ratuszu wzmiankowanym rano o godzinie 9 naywięcey daiącemu w arędę puszczone będzie. Niniejszym przeto ochotę maiący wzywaią się, ażeby na wspomnionym dniu na mieyscu wyznaczonym znaydowali się. — Pretium Fiscy iest następuiące: Stoczek miasta Propinacya i mostowe 613 Ryń. 37$\frac{2}{8}$ kray. — Gdy przy Licytacyi ochotę do dzierżawy maiący punkta kontraktu przeczytane i przez Magistrat ogłoszone będą, przeto tylko to dokłada się, żeby każdy kontrahent 10tą część pretii fisci iako Vadium do licytacyi z sobą przyniosł. W Siedlcach dnia 8. 7bsis 1803.

W niebytności JW. Starosty Cyrkularnego.
v. Lewinski 1szy cyrkularny Kommissarz.

Z strony Magistratu C. K. Stołecznego Miasta Krakowa podaie się do wiadomości, iż mieysce mieyskiego Krakowskiego kwatermistrza i koskrypcyonalnego kommissarza z pensyą roczną 400 Zło. Ryń. przez jubilacyą teraźnieyszego kwatermistrza Jana Henryka Zeidlera zawakowało. Wszyscy przeto ktorzy o wzmiankowany wakuiący urząd starać się przedsiębiorą maią swoie prożby z przyłączonemi legalnemi zaświadczeniami w przeciągu czasu czterech tygodni rachuiąc od dnia 20. Września aż do 20. Października tym pewniey do tuteyszego podać Magistratu, że po upłynionym tym czasie na podane prożby żaden wzgląd miany nie będzie.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.
Dnia 16. *Septembra* 1803. *Hohn.*

Trzeciego Października 1803 *w tuteyszo, cyrkularnym mieście Słomnikach pod czas zwyczaynych przed i po południowych godzin propinacya mieyska, i naym ratusza na rok ieden od* 1*go Listopada* 1803 *do końca Października* 1804 *przez publiczną licytacyą w dzierżawę puszczone będą, których ceny fiskalne, mianowicie propinacyi* 1715 *ryń.* 8$\frac{6}{8}$ *kr. a naymu* 50 *ryń. rocznie uznoszą.*

Zaczym ochotę dzierżawienia maiące osoby, procz żydow od tey licytacyi wyłączonych, niech dnia wzmiankowanego staną w Słomnikach, opatrzywszy się 10*tą częścią ceny fiskalney na zakład, bez którego nikt do licytacyi przypuszczony nie będzie. Z C. K. urzędu cyrkularnego Krakowskiego na dniu* 29*tym Sierpnia* 1803.

Baron de Riedheim, starosta cyrkularny.

Niniejszym podaie się do wiadomości, że się 30*go Września t. r. zrana o* 9*tey godzinie mieyska propinacya radomska na rok ieden od* 1*go Listopada* 1803 *do* 1*go Listopada* 1804 *w cenie fiskalney* 5310 *ryń. tudzież mostowe ze stragami i dwoma sklepami na taki sam czas w cenie fiskalney* 150 *ryń. na tamteyszym ratuszu naywięcey offiaruiącemu w dzierżawę wypuści. Zaczym osoby dzierżawic chcące niech tam staną dnia powyżey*

wzmiankowanego, gdzie im reszta warunkow ogłoszona będzie. Dan w Radomiu 31go Sierpnia 1803. Dla zatrudnienia JW. starosty cyrkularnego.

Jo. Zecha, kommissa cyrkularny.

Ponieważ dzierżawa propinacyi i opłaty od wina w Król. mieście Koszycach ostatniego Października t. r. konczy się, a te obydwa dochody na rzecz funduszu mieyskiego znowu na rok od 1go Listopada b. r. do ostatniego Października 1804 w dzierżawę puszczone będą: przeto do powszechney podaie się wiadomości, że cena fiskalna propinacyi roczną summę arendowną 701 ryn. a opłaty od wina wyprowadzony prowent roczny po odtrąceniu $\frac{10}{100}$ na zawiadywanie 26 ryn. wynoszący obeymie.

Licytacyia wyznacza się na 4go Października b. r. zaczym osoby dzierżawić chcące oprocz żydow od dzierżawy wyłączonych niech na dniu wzmiankowanym o 9tey godzinie zrana w Koszycach stanąwszy, niezaniedbaią mieć przy sobie gotowizny dla zaliczenia dziesiątey części ceny fiskalney na zakład.

Warunki kontraktowe podług naywyższych przepisow ułożone przed rozpoczęciem licytacyi ogłoszone będą. Dan w C. K. urzędzie cyrkularnym Krakowskim d. 1 Września 1803.

Baron de Riedheim, starosta cyrkularny.

C. K. Sady Szlacheckie Lubelskie Gallicyi Zachodniey uwiadomiaią niniejszym Edyktem JW Władysława Hrabię Branickiego, że adwokat Madan kurator do spraw Massy krydalney po Kazimierzu Xięciu Sapieha zostawioney o kalkulacyą z Dobr trzeciey części klucza Kodeńskiego od dnia 3 Września 1800 aż do 24 Czerwca 1802 z tem wszystkim co do niey należy żałobę na niego podał, i o pomoc sądu dopraszał się.

Gdy zaś Sądy tuteysze dla iego zagraniecą mieszkania, iemu tuteyszego sądowego adwokata Ur. Stef: Chylinskiego za obrońcę z iego szkodą i iego kosztem zastepcą postanowiły, z którym taż Sprawa rozpoczęta podług przepisanego dla Galicyi Zachod: prawa prowadzona i ukończona będzie, przeto on niniejszym Edyktem, napominal się żeby w ciagu 90 dni do odpowiedzi się stawił, i wyznaczonemu obrońcy dokumenta swe oddał, albo innego patrona obrał, tego Sądom wymienił, zgoła też z prawa czynił co do obrony swey sprawy za nayskuteczniejsze osądzi, gdyby tego nieuczynił, i sprawy swoiey zaniedbał, szkodę ztąd wypaść mogącą samby sobie przypisać był winien.

Dan w Lublinie dnia 2 Kwietnia 1803.

Gołaszewski.
Wrabetz.
Friedenthal.

Z Rady C. K. Sądow Szlach. Lubelskich Galicyi Zachod.
Klimaszewski.

C. K. Sady Szlacheckie Lubelskie Gallicyi Zachodniey uwiadomiaią niniejszym Edyktem Ur. Władysława Hrabię Branickiego, iż kurator do Spraw Massy krydalney po niegdy Kazimierzu Xciu Sapieha adwokat Madan, względem odzierżenia Fabryki sukienney na przedmieściu Placencya w dobrach Kodeń z kalkulacyą do Sadow tuteyszych żałobę podał, i pomocy Sadowey dopraszał się.

Gdy zaś te Sady dla iego zamieszkania zagranicą iemu tuteyszego adwokata Stefana Chylińskiego za obrońcę, z iego szkodą i niebespieczeństwem ustanowiły, z którym taż Sprawa rozpoczęta podług przepisanego dla Gallicyi Zachod: Sądowego porządku prowadzona i ukończona będzie: napomina się onegoż niniejszym Edyktem aby w przeciągu 90 dni do odpowiedzi się stawił, i ustanowionemu dla siebie obrońcy dokumenta swe oddał, lub innego sobie patrona obrał, i tego Sądowi wymienił, i oraz tych podług prawa użył krokow, które się do obrony swey Sprawy pożytecznemi bydź zdaią, gdyby bowiem tego nieuczynił, i swą zaniedbał Sprawę, samby sobie szkodę może iaką z ąd wynikaiącą przypisać winien był.

Dan w Lublinie dnia 2. Kwietnia 1803 roku.

Gołaszewski.
Wrabetz.
Friedenthal.

Z Rady C. K. Sądow Slach: Lubel: Galicyi Zachodniey
Klimaszewski.